

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za izo-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
belo tiskana beseda stane Din 1.— Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda Din 1.— V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 86.

Sreda, 28. oktobra 1931.

Leto VI.

Za balkansko zvezo.

V Carigradu se vrši druga balkanska konferenca.

Balkanska konferenca ni oficijelna, vendar imajo prizadete države velik interes na nje potekanju in iniciativah; zakaj, kdor napravi podlago za sporazum balkanskih držav, ta bo storil važno zgodovinsko delo in pogasil ognjišče sporov mednarodnih konfliktov in vojn. Konference se udeležujejo pomembnejši politiki balkanskih držav.

Na seji dne 21. t. m. je govoril tudi s. dr. Ž. Topalović, ki je poudaril obe na prvi konferenci sprejeti resoluciji o osnovah, na kateri mora sloneti balkanska zveza, in o političnih smernicah, ki naj zvezo pospešujejo. Zvezo naj tvorijo neodvisne balkanske države, politično pa naj bi te države sodelovale predvsem s tem, da se vsako leto enkrat sestanejo zunanji ministri držav ter se posvetujejo o utrditvi najboljših odnošajev med balkanskimi narodi. V ta namen sestavljeni odbor naj bi izdelal projekt balkanskega pakta ter ga predložil konferenci v Carigradu. Na prvi konferenci je bilo izrečeno načelo postavitve vojne izven zveze in reševanje vseh sporov mirnim potom. V slučaju kršitve tega načela pa je potrebna vzajemna pomoč. Tega načrta še ni bilo mogoče izdelati, toda vprašanje je v bistvu že rešeno z resolucijami in se mora obravnavati v plenumu. Predvsem gre za ustalenie medsebojne pomoči in sodelovanja.

Balkanski pakt mora imeti poseben značaj. Enak drugim paktom, ki ga sklepajo dve-tri države, pa so sicer nevezane, ne more biti. Balkan. pakt mora imeti aktiven značaj, ustanoviti mora aktivno zvezo ali vsaj stremeti za njo. Posamezne države morajo biti v trajnem stiku in vodijo vsaka svojo nacionalno politiko sistematično ter pazijo, da ne pride med njimi do nesoglasja. Ustvariti morajo stalen organ za stalno sodelovanje in izenačevanje interesov.

Naše stališče je torej jasno. Potreben je pakt z aktivnim značajem. Do zveze pridemo s sistematičnim delom za konsolidacijo miru med balkanskimi narodi. Najti hočemo priložnost za sporazum, za sodelovanje in z delom pomnožiti elemente naše skupne civilizacije. Taka zveza samostojnih držav se končno sama preuredi v zvezno državo.

Odbor, ki bo vodil to delo, mora imeti veliko avtoriteto v okrilju Društva narodov ali male antante. Kakršnokoli oblika pa že naj ima ta odbor, mora vendar obstojati iz pooblaščenecv posameznih balkanskih držav. Ne gre nam samo za ohranitev miru, ampak tudi za ustvaritev ekonomskega, kulturnega in političnega edinstva, v katerem bi urejali vsa medsebojna sporna vprašanja sami in pravilno. S sodelovanjem delegatov mednarodnih institucij bi se tozadevnemu odboru jako dvignila avtoriteta.

V tem duhu želimo, da se izvede akcija, toda istočasno želimo, da nosijo vsi organi balkanskega pakta balkanski značaj. Po teh načelih bomo skušali pospeševati reševanje sporov, interesov in mnenj, ki bi se pojavila.

Švicarske volitve. V soboto in nedeljo so se vršile volitve v švicarski zvezni svet — parlament. Izid še ni znan, domneva pa se, da so socialisti za nekaj porastli na račun meščanskih strank, ki so dosedaj imele 73.8 odstotkov vseh glasov.

Volilna borba na Angleškem.

Iz Hendersonovega volilnega govora.

Angleške volitve se vrše v znaku najhujše atake na delavsko stranko. Delavska stranka se je postavila odločno na delavsko stališče, zato so napeli zlasti konservativci, ki jih indirektno podpira tudi Macdonald s svojo »nacionalno koalicijo v varstvo države«. Konservativcem gre pri tem seveda predvsem za to, da se obvarujejo, kot glavni kapitalistični element, novega obdavljenja v svrhu sanacije državnega proračuna. Zaradi tega je ljuta borba za konservativce utemeljena.

V petek je imel tudi Henderson, voditelj delavske stranke svoj volilni govor po radiu. Henderson je izjavil predvsem, da je kapitalizem po vsem

svetu in tudi v deželah, kjer je bil njega položaj absolutno varen, doživel polom. Delavska stranka hoče rekonstrukcijo narodnega življenja po načrtu, ki bo blagostanju vsega prebivalstva polagala večjo pažnjo kakor blagostanju privatnih posameznikov. Henderson odklanja demagoško trditev nasprotnikov, da bi povratek delavske vlade pomenil paniko, ker je delavska vlada za uravnoteženje državnega proračuna in proti inflaciji in deflaciji. Ko je bila delavska vlada še na krmilu, se je trudila, da obdrži stabilnost valute ter je obenem zahtevala mednarodno sodelovanje, da bi se problem valute rešil.

Štirideseturni teden na Čehoslovaškem.

Predlog je stavila vlada.

Ministrstvo socialne politike na Čehoslovaškem je izdelalo zakonski načrt, po katerem se zakon o osemurnem delovniku izpremeni in dopolni tako, da se uvede za gotove obračune 40 urni delovni teden.

V rudništvu bo po tem zakonu sploh uveden le 7 1/2 urni delovnik, to je, največ 37 1/2 ur dela na teden. Takozvani nedeljski počitek mora

znašati najmanj 36 ur. Ministrstvo pričakuje, da se bodo te reforme izvedle s pogajanjem že pred sklenitvijo zakona.

Čehoslovaška je tudi vašingtonski dogovor o osemurnem delavniku že pred 12 leti ratificirala, dočim ga druge države niso ratificirale ali ga pa itak ne izvajajo.

Šolstvo v španski ustavi.

Ustavne določbe o javnem pouku.

Te dni so obravnavali v konstituenti španske republike ustavne določbe o javnem pouku. V teh določbah je zajamčen obližaten in v ljudski šoli brezplačen šolski pouk. Učitelji bodo državni nameščenci. Nadaljnji šolski zakoni morajo določiti, da se siromašnim, pridnim in nadarjenim dijakom omogoči tudi v srednjih šolah brezplačen pouk. Istotako na visokih šolah. S šolo ni v zvezi verski pouk. Vsaka verska izpoved pa ima pravico, da pod kontrolo države poučuje svojo veroizpoved.

Šolsko vprašanje je zopet kulturno vprašanje, ki reakcija razburja.

Grandi v Nemčiji.

V petek je obiskal italijanski zunanji minister Berlin. Hitlerjevi organi so izjavljali, da je Grandi nerad prišel k Brüningu in bi rajši obiskal Hitlerja. Nemški listi pravijo, da je taka pisava velika netaktnost, ker se Hitler pripravlja, da obišče Anglijo (Churchilla in Mosleya) ter Italijo (vodilne fašiste), da jim razjasni svoje namene in probleme.

Mednarodno stanje nezaposlenih.

V mesecu septembru se uveljavljajo po vseh državah vplivi sezone, ki povečavajo nezaposlenost na zimo. V tem oziru se je poslabševanje pričelo že meseca julija. Naslednje številke označujejo težavni položaj po povprečju v mesecu juliju ali avgustu. Število nezaposlenih je tedaj znašalo v:

	1930	1931
Nemčiji	2,882.500	4,104.000
Avstriji	156.124	196.321
Vel. Britaniji	2,119.648	2,813.163
Italiji	399.604	723.009
Poljski	244.224	332.832
Čehoslovaški	77.309	210.908
Belgiji	63.782	176.162
Franciji	11.214	53.673

Isto tendenco imamo tudi v največjih izvenevropskih državah. Izjema je samo Japonska. Tu je število nezaposlenih ostalo konstantno nekaj nad 390.000.

V resnici je pa število nezaposlenih v vseh teh državah še večje, ker so navedeni v statistikah nekaterih držav samo oni, ki so prejeli podporo za nezaposlene, v drugih pa samo oni, ki so se zglasili pri delavskih uradih IGB.

Japonska zapusti Mandžurijo.

Če bo le res.

Japonski delegat v Ženevi je izjavil v imenu svoje vlade, da je Japonska pripravljena zapustiti ozemlje ob mandžurski železnici, če le mogoče, v dveh mesecih, vendar pa mora tudi Kitajska izvajati obveze, ki jih ima po pogodbi z Japonsko, predvsem, da zatre v pokrajinah protijaponsko gibanje. — Očividno bo Japonska zapustila te pokrajine le tedaj, če bo Kitajska v stanu in bo imela voljo, da izpolni te pogoje. Kitajska mora pogoje sprejeti pred Društvom narodov. Ta zahteva znači, da stvar še ne bo kmalu urejena in je sploh vprašanje, če bo Kitajska pogodbo mogla izpolniti, ker je politično slabo konsolidirana.

Madžarske manire.

Slaba vest magnatov.

Ogrska socialnodemokratska stranka je sklicala nekaj zborovanj, na katerih je hotela poročati o svojem delovanju. Polcija pa je vsa ta zborovanja prepovedala, češ, da so v veljavi izjemne odredbe, ter da se politična zborovanja, na katerih naj bi se podajala magari le poročila, ne smejo vršiti. — Tako so izključene pritožbe in narod je — zadovoljen.

Svetovna kriza v tekstilni industriji.

Do deset milijonov tekstilnih delavcev trpi zaradi krize.

Zavod za raziskovanje konjunktur je v posebnem zvezku skušal podati pregled poteka konjunktura v vseh tekstilnih industrijah sveta.

Vzroki krize v tekstilni industriji, ki se prav posebno konsumira, so po mnenju zavoda naslednji:

1. Prevelika produkcija tekstilnega blaga, ki se ne porabi.
2. Vplivi vojne z ozirom na določitev neorganičnih mej v Evropi.
3. Izprememba v porabi in okusu (pridelovanje umetne svile se je od leta 1913 skoro sedemnajstkrat povečalo).
4. Tehnični napredek v predelovalnem postopku.

Tekstilna industrija je velikega pomena, ker zaposluje po vsem svetu devet do deset milijonov delavcev, to je sedem do deset odstotkov vsega industrijskega delavstva na svetu. Osemdeset odstotkov teh delavcev je zaposlenih samo v osmih državah, to je v Nemčiji, Angliji, Franciji, Rusiji, Zedinjenih državah, Japonski in v Indiji.

Blaga je izdelala svetovna tekstilna industrija, na primer v letu 1928 v vrednosti do 90 milijard zlatih mark (1170 milijard dinarjev). Tekstilnega blaga pridelajo Velika Britanija za 14 milijard, Nemčija do 9, Francija 6.5, Rusija 4.8, Zedinjene države 19.5, Britska Indija in Japonska pa do 5.5 milijard. Iz Kitajske ni statistike. Iz tega pregleda je razviden veliki pomen industrije za delavstvo.

Bremena velikih izprememb po vojni mora nositi predvsem glavni centrum tekstilne industrije Evrope, in sicer Velika Britanija, kar je razvidno iz tega, ker je produkcija tekstilne industrije v svetu napredovala za 40 odstotkov, v Evropi ni napredka, marveč prej nazadovanje.

V primeri z indeksom od leta 1913 je povprečno v letih 1926 do 1928 nemška produkcija padla na 94, francoska tudi na 94, angleška pa celo na 74 odstotkov. Producerski indeks Zedinjenih držav pa znaša 170, Kanade 181, Čile 164, Avstralije 162, Nove Zelandije 162, Britske Indije 155 odstotkov. Pred vsemi državami pa sta Japonska s producerskim indeksom 229 in Kitajska z 293 odstotki.

Iz teh podatkov je jasno razvidno, kako naglo se je razvila tekstilna industrija v prekomorskih deželah in s tem izpodkopala temelje stari tekstilni industriji v Evropi.

Kriza v tekstilni industriji, ki se občuti v svetovni industriji šele od srede leta 1930, se je pojavila v Evropi koncem leta 1927. Poleg prekomorske konkurence so pa krive tudi socialne razmere, da tekstilna industrija v Evropi nima kupcev in da propada zlasti od početka leta 1930, obenem pa se radi konkurence izmika zunanji trg, ki je na pr. nazadoval v teh letih za 32 odstotkov.

Posledica vsem tem razmeram je, da produkcija pritiska na plače, odpušča delavstvo in prodaja svoje zaloge po konkurenčnih cenah.

Kriza leta 1930 je sicer razvoj prekomorske tekstilne industrije zaustavila. Dezele, ki pridelujejo surovine, se hočejo same industrializirati, da bodo same predelovale surovine. To je tendenca. Za sedaj ta tendenca počiva, ko pa kriza mine, se bo ta tendenca pojavila z večjo silo. Vsa ta

razmotrivanja nas prepričujejo, da strukturelni pritisk ne popusti v Evropi ter da bomo imeli še dalje krizo v tekstilni industriji.

Debreczin za razpust fideikomisov.

Predlog, ki je Madžare presenetil.

Mestni svet v madžarskem mestu Debreczinu je povzel iniciativo, ki zbuja presenečenje na vsem Madžarskem. Naslovljen je na vlado dopis, v katerem predlaga, da naj se fideikomisi razpuste v svrhu razdelitve zemlje in bolj obremene z davki velika podjetja in veliki prejemki. Občina protestira dalje proti združevanju dobro plačanih mest v enih rokah itd. Resolucija je bila poslana tudi vsem komitatским upravam. — Madžari niso vajeni take motitve magnatskih pravic. Mestna uprava pa je opravičeno stavila tak predlog, ker je madžarska državna blagajna brez denarja.

Oboroževalne številke Rusije.

Odgovor Litvinova.

Litvinov je odgovoril Društvu narodov, ki je zaprosilo, da predloži številke o oboroževanju, da tega Rusija ne bo storila. Rusija se udeležuje konferencc. Društvo narodov pa nima pravice zbirati tega materiala, ker je to naloga konferencc same. Rusija pa je pripravljena te podatke zamenjati z vsako vlado, kakor je že storila z Italijo, Poljsko in Finsko. Pravo navdušenje za mir to ni.

Železničarji v Avstriji hrabro branijo svoje vozne ugodnosti. Manija štednje v Avstriji ne pozna nobenih mej in hoče reducirati in reducirati vse vprek. Seveda, da se redukcijiska furija in prvi vrsti zagajanja v plače državnih uslužbencev vseh vrst. Toda to ji ni uspelo, kot bi bila rada, kajti državni uslužbenci si ne dajo kar tako kože potegniti čez ušesa in zlasti odločni so se pokazali železničarji, ki so slej kot prej izvrstno organizirani. In ker se jim ni moglo vzeti toliko od plač kot se je mislilo, se jih sedaj hoče na drugi strani prikrajšati, hoče se jim poslabšati vozne ugodnosti. Toda iz te moke ne bo nič kruha. Železničarji odgovarjajo, da ravnó tisti najbolj kričijo radi njihovih popustov, ki sami uživajo največje tarifne popuste. Tarifni popusti v Avstriji so že zavzeli tak obseg, da se danes že čutijo oni, ki plačujejo normalno tarifo, zapostavljene. Ti tarifni popusti so tako dalekosežni, da se niti lastni stroški ne krijejo. To vse avstrijski železničarji vidijo ter vedo in pretijo, da bodo vse te nečedne stvari spravili v javnost.

Doma in po svetu.

Zima — beda. Kako lepo, srčno milo bodo zopet opisovali bedo nezaposlenih in brezstanovanjcev. Vsako slamico, vsako krpo bodo opisali po barvi in mrz, ki vdira skozi luknjice v barake. V srce se bo zasmilila ta siročad, ki jo preganja beda, vsej široki javnosti. K tem siromakom pa pridejo še ptiči in zajci, ki zmrzujejo po hosti in v vrtovih. O, to je poezija! Vse leto, deset let že čujemo te lepe pesmi, to jokanje, toda ne grade se stanovanja, gospodarstvo se ne gane, da bi dalo kruha in strehe siromakom. Ne more, recimo! Toda tudi volje ni bilo dovolj! Kapital beži v blagajne, v skrivališča in čuva »svoje« imetje — neproduktivno — s silo svoje moči. — Zabavne povesti niso to, to je prav resna drama.

Otvoritev »Grafičnega doma« v Ljubljani. V nedeljo dopoldne je bil otvoren »Grafični dom« v Ljubljani pred južnim kolodvorom ob vogalu Miklošičeve ceste. »Grafični dom«, sad dela strokovne organizacije tiskarjev in sorodnih strok, ki je impozantno poslopje, bodi simbol delavske solidarnosti, bodi opomin k enotnosti v stroki in k enotnosti z drugim strokovno organiziranim delavstvom in nameščenci. Slavje se je vršilo v ožjem krogu, h kateremu so bili povabljeni vrhovni odbori pokreta in osebnosti, ki so zgradbo doma kakorkoli pospeševali, oziroma pristojne korporacije. V imenu Strokovne komisije v Ljubljani je pozdravil prireditelja s. R. Češnik, ki je ponosno pohvalil delo organizacije in rekel k sklepu znane besede pesnika: »Jaz sam sem nič — mi vsi smo moč!«

Po vetru plašč obrača. Poznal sem človeka, lep človek, vljuden in gibčen kakor jegulja. Poznal sem ga dvajset let. V Avstriji je bil nemškutar, dasi niti nemščine ni govoril. Naročen je bil na nemško-nacionalni list. V Jugoslaviji je bil naročen na dnevnik, toda vedno tiste stranke, ki je bila na krmilu. Vedno je zagovarjal stranko v sedlu. Drukih principov, načel, interesov sploh ni poznal. Tako je živel leta in leta, dokler ni umrl. Mož je bil pač avtomat, ne pa samostojen — človek. So pač tudi taki ljudje na svetu, a to življenja ne izpremenjajo. Zakoni življenja so temeljitejši — so zakoni.

Monopol na riž so uvedli v Italiji. Ustanovili so privilegirano družbo za prodajo riža. Vsako leto do 15. avgusta bodo morali kmeti prijavitvi posetev in do 10. novembra pridelok. Dovoljenja za prodajo riža bo dajala samo družba, ki bo vsako leto določila tudi osnovne cene riža.

Kavalerijski oficir oklofutal prometnega stražnika. V Bukarešti se je dogodil ta-le slučaj: Prometni stražnik je stal na nekem križišču. Pripeljali so se z avtom štirje kavalerijski častniki, pa jih je policist ustavil, ker pot ni bila prosta. Nato skoči kavalerijski poročnik iz avta ter oklofuta policajca, pa tudi ostali oficirji so priskočili ter so navalili na stražnika in ga podrli na tla. Stražnik pa je v obrambi oddal revolverški strel, ki je poročnika Florescu zadel v nogo. Nato so prišli policistu na pomoč. Poročnik, ki je iz »ugledne« bojarske (plemiške) družine, mora v bolnico.

Madžarski minister se punta. Madžarska vlada je vzela v vladu tudi zastopnika malih posestnikov in mu dala ministrstvo brez naslova. Madžarski magnati so hoteli s tem kupiti stranko malih posestnikov. Minister Mayer pa ni zadovoljen samo z naslovom, ampak hoče tudi kaj delati v interesu svoje stranke. In stranka ga krepko podpira v tej zahtevi. Zagrozil je, da bo odstopil, ker ne mara biti samo glasovalni stroj. Če se to zgodi, bo pozicija magnetov zopet oslabljena vsaj za nekaj gramov. Oholost se ruši, dasi počasi.

Poldruho milijardo šilingov so avstrijski »patrijotje« naložili v Švico. Nedeljski »Morgen« prinaša vest, glasom katere so avstrijski kapitalisti iztihotapili poldruho milijardo šilingov (12 milijard dinarjev) v Švico. List trdi, da so za to nalašč najeti vohuni ugotovili 14.000 vlagateljev, katerih imena bodo v kratkem času objavljena.

»Reichspost« razgalja svojega člana v vladi, ki se bori z načrtom oddaje državnega telefonskega omrežja v zakup. Glavno glasilo katoliške akcije v Avstriji, »Reichspost«, je prineslo senzacionalno vest, da se poteguje neka družba za to, da bi dobila državni telefon v eksploatacijo. »Reichspost« pripominja: »Eventualni demontiji te vesti naj nikogar ne motijo. Načrt postoja in je tudi v Avstriji nekaj ljudi, ki imajo interes na tem, da se uresniči. Nobena svaritev ni prerana, da se prekrižajo ti načrti.« — Medtem je res bil od strani vlade izdan demont. Organ Landbunda pa pojasnjuje »Reichspostino« senzacijo ter navaja, da je tu mišljen krščansko-socialni trgovinski minister Heindl, ki bi rad spravljal telefon v privatne roke, da bi potem on postal predsednik omenjene družbe.

600.000 turistov v Avstriji zahteva znižanje vozne tarife. Generalni ravnatelj se pogaja z zastopniki turističnih društev. Ker so v Avstriji zvišali vozno tarifo povprečno za 20 odstotkov, je to tudi udarec za tu-

riste, ki so dosedaj uživali 50 odstotni popust za posamezne osebe. Železniška uprava pa mora končno računati z maso, ki predstavlja 10 odstotkov celokupnega avstrijskega prebivalstva, in to je 600.000 turistov. Od tega števila odpade samo na društvo »Naturfreunde« 200.000.

Hišne preiskave v Karl Liebknechtovi hiši v Berlinu. Berlinska policija je v soboto izvršila hišno preiskavo v Karl Liebknechtovi hiši v Berlinu, ki je komunistični dom. Povod k preiskavi je, kakor se uradno poroča, da se je odkrilo zalogo eksplozivnih snovi. Omenjene eksplozivne snovi se je baje našlo v takozvanem »Schreiber-vrtu«, katerega se spravlja v zvezo s preiskavo v komunistični centrali.

Revolverski napad na predsednika Paragvaja. Na predsednika Paragvaja je bil izvršen revolverski atentat od strani komunističnih revolucijonarjih študentov. S klicem: »Smrt predsedniku!« je hotela okrog 500 glava množica vdreti v palačo predsednika. Napad na predsednika se je ponesrečil. Policijski oddelki so obkročili demonstrante ter streljali salve v množico, vsled česar so bile tri osebe ubite in mnogo ranjenih.

Panika v cerkvi. V metropolitanski cerkvi v Jassyju v Romuniji se je dogodila silna nesreča. Med mašo je ugasnila električna luč, nakar so se slišali klici: gori, gori! Reši se, kdor se more! Vsled tega je nastala silna panika, v kateri je bilo šest žensk in dva otroka do smrti pohojenih ter veliko število oseb ranjenih.

Pomorščak padel s podmornice v morje in utonil. Podmornica »53« angleške mornarice je imela vaje. Pri potapljanju je nek pomorščak ostal na krovu ter so ga zagrnili valovi. Ko je kapitan to opazil, se je z ladjo takoj dvignil na površje, toda mornarja ni bilo nikjer več.

Izstreljevanje raket z brežičnimi valovi. V Hloubetinu pri Pragi so te dni napravili zelo zanimiv poizkus za izstreljevanje raket s pomočjo kratkovalovne oddajne postaje. Postajo so namestili na nekem polju, v treh razdaljah po 800, 1500 in 2500 m pa po eno raketo. Vse tri so se istočasno dvignile v zrak, in sicer se je sproženje izvršilo po istem principu, po katerem je Marconi svoječasno iz Geneve prižgal električne luči na razstavi v Avstraliji, samo, da so ta sistem izpopolnili. Izkazal se je za uporabnega in ga bodo preizkusili v kratkem na radijski razstavi v Pardubicah s štirimi raketami.

Alli si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Boris Lavrenjev — Iv. Vuk:

Enoinštirideseti.

8 Od strašnega udarca s čevljem v bok, se je straži kar zvrtilo v glavi. Mračno obrača oči.

Ruski roman iz državljanske vojne v Srednji Aziji.

Marjutka je sunila poročnika pod klobučevinasto odejo in sama ob strani legla.

Sladko je spati pod volнено klobučevinasto odejo.

Klobučevina je vonjala po stepnem julijskem znoj, pelinovcu, po širini peščene in nepregledne stepe. Telo je postajalo nežno, zazibalo se je v najslajšo dremoto...

Jevsjukov smrči pod odejo. V sanjavi smehlja se je zazibala Marjutka. Gardijski poročnik Govoruh-Otrok se je stegnul, stisnil je tanke, lepo vrezane ustnice in zaspal.

Samo straža ne spi. Sedi na kraju klobučevine. Na kolenih ji je puška — zvesta družica, zvestejša od žene in ljubice.

Gleda v blede, snežno noč, kjer gluho žvenkljajo zvončki kamel.

Štiriinštirideset kamel je sedaj. Pot je ravna, dasi težka.

V srcih rdečih vojakov ni več dvomov.

Veter žvižga, divja. Snežene pušice strelja straži v rokave... Straža se zvija, krči. Vzame odejo in si jo ogrne čez hrbet. Takoj preneha zbadanje ledenih nožev. Prezlebilo telo se ogreje.

Sneg, brozga, pesek.

Mračna azijska pokrajina.

— Kje so kamele? ... Kamele, hudič prokleti! ... Mrcina! Zaspal si! ... Lopov, ali veš kaj si naredil? Čreva ti spustim!

— Tam, kjer so ležale kamele, so vidni sledovi kamel in ljudi. Sledovi kirgiških čevljev.

Prav gotovo se je vso noč plazila trojica Kirgizov naskrivaj za četo in ko je straža zaspala, je odgnala kamele.

Rdeči vojaki so se stisnili v gručo in molčali. Kamel ni. Kam iti za njimi? Kje jih dohiteti in najti v tej peščeni stepi?

— Ustreliti bi te bilo treba, pasji sin, in še to je premalo — je rjovel Jevsjukov nad stražo.

Straža molči, samo solze v trepalnicah zmrzujejo v kristale.

Poročnik se je izmotal iz odeje. Pogledal je, zažvižgal in posmehljivo rekel:

— Disciplina sovjetska! Tolpa rdečega kralja!

— Vsaj ti molči, gnida! — je jezno vzkliknil Jevsjukov. Nato pa je rekel z odrevenelim glasom: — No, kaj stojimo? Pojdimo, bratci!

Samo enajst jih je še plezalo po pesku, drug za drugim, po gosje, v razcapani obleki, opotekajoči se. Desetero jih je izmučenih leglo na črni pōti. Omamljeni vsled slabosti, so zjutraj odpirali oči zadnjikrat, široko. Noge so bile kakor nepremakljiva bruna, vse otekle in oledenele. Iz ust se je mesto glasu slišalo zadušljivo hropenje.

Malinastordeči Jevsjukov je stopil k ležečemu. Komisarjev obraz že ni bil več iste barve z jopičem. Izsušen je bil, ves upadel in solnčne pege na njem so bile kakor stare bakrene kopjejke.

Gledal je, majal z glavo.

Nato je ledena cev Jevsjukovega nagana obžgala upadlo sence. Zapustila je okroglo, ob krajih počrnelo, skoro brezkrvno ranico.

V naglici so posipali truplo s peskom in šli dalje.

Raztrgali so se suknjiči in hlače, razcefrali so se čevlji. Ovijali so si noge z odtrganimi kosi odej, ovijali so si s cunjami zmrzle prste.

Deset jih gre, se opoteka, maje v vetru.

Eden stopa ravno, mirno.

Gardijski poročnik Govoruh-Otrok.

Večkrat so govorili rdeči vojaki Jevsjukovu: — Sodrug komisar! Kaj ga bomo še dolgo vlekli s sabo? Samo zastonj žre porcijo. Dobro obleko ima in obutev. Razdelili bi si to.

Ali Jevsjukov je prepovedal dotakniti se poročnika le kakorkoli.

— V štab ga bom spravil, — ali pa bom z njim vred poginil. On zna mnogo. Takega človeka se ne sme meni nič tebi nič ubiti. Svoji usodi ne uide.

Poročnikove roke so bile zvezane pri komolcu s čumburom, a konec čumbura je bil pri Marjutki za pasom. Marjutka komaj hodi. Z obraza, ki je bil kakor da je iz snega, je blestel iz velikih razporkanih oči samo še rumenkasti blesk.

A poročniku se ni poznalo nič. Le nekoliko pobledel je.

Jevsjukov je stopil nekoč k njemu, pogledal v njegove ultramarinove kroglice in iztisnil s hripavim glasom:

— Vrag te vzami! Kaj je v tebi dvojno življenje? Izgledaš kot slabič, a vlečeš za dva. Odkod takšna sila v tebi?

Proslava češkoslovaškega državnega praznika v Mariboru

(Važne izjave predsednika JČ lige in naše delavstvo.)

V nedeljo, dne 25. oktobra t. l., je priredila mariborska Jugoslav. Češkoslov. Liga v dvorani »Uniona« prav lepo uspešno proslavo češkoslovaškega državnega praznika, katere se je udeležilo okrog 2500 ljudi. Slavnostni govor je imel publicist g. Božidar Borko iz Ljubljane. Vojaška godba pa je igrala Smetanove in Dvořakove skladbe, a profesorica Vedralova je pela slovaške narodne pesmi. Predsednik Lige, g. dr. Reisman, je v svojem pozdravnem govoru na tej slavnosti spregovoril med drugim tudi sledeče:

«Češkoslovaških državljanov se je priglasilo pri letošnjem ljudskem štetju v Mariboru okrog 650, od tega 620 češkoslovaške narodnosti, pri čemur niso všteti oni, ki bivajo v okoliških občinah. Želimo, da bi mogla vsa naša javnost živeti s to češkoslovaško kolonijo v najboljših odnosih, da bi ta naša češka kolonija krepila naše kulturno ustvarjanje, da bi zlasti reprezentanti češkoslovaškega kapitala, ki se udeležujejo pri nas pod patronanco velike carinske zaščite, vsaj v isti meri upoštevali našo socialno zakonodajo, kot jo morajo upoštevati tudi v svoji lastni državi, CSR, da bodo tudi naši najširši sloji, delavci, videli v Čehoslovaku svojega resničnega prijatelja. Tudi ti reprezentanti češkoslovaškega kapitala morajo spoštovati v našem delavcu človeka, katerega štiti naša država s svojimi socialnimi zakoni. In ravno tako želimo, da ravnajo ti Čehoslovaki socialno s svojimi rojaki-uslužbenci, ki so pustili doma svoje službe, da bi si ustvarili pri nas drugo eksistenco. Ne moremo trpeti, da bi oni, ki se okoriščajo iz našega narodnega gospodarstva, sabotirali jugoslovansko zakonodajo, ko se ji morajo podvreči Jugoslavlani.»

(Kakor znano, brskirajo zlasti v tovarni Doctor in drug, last dr. Zuckerja z Dunaja, naš zakon o zaščiti delavcev s tem, da so letos onemogočili v tej največji mariborski tekstilni tovarni izvolitev obratnih zaupnikov, ki jih določa zakon o zaščiti delavcev. V tem slučaju je bila celo Inspekcija dela brez moči proti tovarni Doctor in drug, katero vodi in reprezentira češkoslovaški državljan Karl Fischer. Zanima nas, če je to postopanje g. Fischerja znano češkoslovaškemu konzulatu v Ljubljani. Op. uredništva.)

Izvajanja predsednika JČL je nabito polna dvorana v celem obsegu viharno odobrvala, zlasti tudi odločno stališče, katero je povdaril dr. Reisman napram znanim direktorjem mariborskih tekstilnih tovarn. In tako je prav. Mariborsko delavstvo ni nikaka kolonija za inozemske fabrikante.

Ljubljana.

Podružnica »Svobode« v Šiški prične že ta teden s skioptičnimi predavanji in se bodo v oktobru in novembru vršila sledeča predavanja: dne 30. oktobra 1931 bo predaval s. dr. **Henrik Tuma »O postanku in razvoju življenja«**, dne 6. novembra s. **Angelo Cerkenik o temi »Od govorečega kamna do potujoče knjige«**, dne 13. novembra s. **Ciril Štukelj o temi »Telesna kultura in delavski sport«**, dne 20. novembra s. **Ivan Vuk o temi »Japonska«**. Predavanja se bodo vršila vsak petek, in sicer točno ob 20. uri v društveni sobi Zadržnega doma v Žibertovi ulici 27. Vabimo vse člane in članice »Svobode« ter prijatelje delavskega gibanja, da se predavanj točno in polnoštevilno udeležujejo.

Odbor »Svobode« v Šiški.

Mariborsko gledališče.

Torek, 27. oktobra, ob 20. uri »Konec poti«, premijera. Sreda, 28. oktobra, zaprto. Četrtek, 29. oktobra, ob 20. uri »Mayerling«, ab. A. Petek, 30. oktobra, zaprto. Sobota, 31. oktobra, ob 20. uri »Zemlja smehljava«, ab. B.

»Konec poti« na mariborskem odru. Zelo zanimiva bo naslednja letošnja dramska premijera, ki bo v torek, 27. t. m. Uprizorila se bo Sheriffova vojna drama »Konec poti«, ki spada brezdvomno med najslabše tvorbe sodobne vojne dramatik. Vsebinska te drama slika vso grozo svetovne vojne in pretresljivo usodo vanjo pahnjenih življenj. »Konec poti« se godi v zakopu pred St. Quentinom na zapadni fronti, in sicer od pondeljka 18. marca 1918 do četrtega, 21. marca 1918 proti svitu.

Maribor.

»Svoboda« priredi v sredo, dne 28. oktobra ob 8. uri zvečer v društvenih prostorih (Slomškov trg 6/I) zanimivo predavanje o »Postanku in razvoju krščanstva«. Predava s. **Pipan**. Pridite! — Odbor.

Zgrajitev carinarnice v Mariboru je baje sedaj končno zagotovljena. Proračun za zgradbo carinarnice in uradniških stanovanj je predvidevan na Din 20.000.000. Amortizacija in obrestovanje tega kapitala se bo vršilo iz davka na uvoženo blago.

Pomožna akcija. Mariborski župan dr. Juvan je izdal oklic, s katerim je pozval občinstvo, da po možnosti prispeva za preskrbo revnih občanov v letošnji zimi. Vsa darila se naj oddajo na naslov Pomožne akcije na mestnem magistratu.

Poceni meso. V četrtek, dne 29. oktobra 1931, se bo od 7. ure naprej prodalo na stojnici za oporečno meso pri mestni klavnicni 300 kg telečjega mesa po Din 7.— za kg.

ALI SI ŽE ČLAN DRUŠTVA »OGENJ«? Vse tozadevne informacije se dobe na sedežu društva »Ogenj« v Mariboru, Koroševa ulica št. 8. Uradne ure vsak ponedeljek, sredo in petek od 17. do 19. ure.

Umor mladenke v Žetalah. V petek, dne 23. t. m., so našli v bližini posestva Ivan Pulko v Žetalah nezavestno Katarino Kores, ki je služila pri kmetu Pulko. Takoj so nezavestno dekle odpremili v ptujsko bolnico, kjer pa je kljub takojšnji zdravniški pomoči podlegla poškodbi, ki ji je bila baje prizadjana z nekim topim orodjem na glavi. Umorjena služkinja Kores je bila v drugem stanju in se domneva, da je postala žrtev nekega svojega ljubimca, ki je od tega časa izginil.

Pogreb Srečkota Robiča. Minulo nedeljo se je vršil pogreb srezkega kandidata Srečkota Robiča, veleposestnika v Limbušu, katerega je, kakor znano, zadela kap na srezkem načelstvu v Mariboru. Pogreba so se udeležili zastopniki oblasti, raznih društev in številni občinstvo.

Truplo mrtvega otroka je našel minulo nedeljo žel. uradnik Spengel v bližini dravskega otoka pri Sv. Petru. Truplo je moralo biti že nekaj časa v vodi. Oblast je uvedla poizvedovanje.

Na dan vseh svetnikov, dne 1. novembra 1931, se ob priliki obiska grobov na Pobrežju radi prevelikega navala občinstva brezpogojno prepevduje od 12. do 19. ure vožnja vsem vrstam vozil, razen mestnim avtobusom po Pobreški cesti, t. j. od začetka državnega mostu na Kralja Petra trgu do Mejne ulice. Vozovi, namenjeni na obe pokopališči, naj vozijo eventualno po Tržaški cesti in Nasipni ulici do Pobreške ceste, kjer se ustavijo.

Dvokolo znamke »Peugeot« je te dni neznan storilec ukradel mehaniku F. Lešniku izpred deške ljudske šole v Samostanski ulici. Dvokolo je dobro ohranjeno in vredno okrog 1200 Din.

Mila Favai, Glavni trg 11 (preje Badl) se priporoča z veliko zalogo dežnikov, drobnarije, aktovk, nahrbtnikov, kovčegov, kozmetike. Najnižje cene!

Manufaktura, kožuhovina, trenškoti, Hubertus-plašči, usnjene suknje, pletenine L. ORNIK, Maribor, Koroška cesta 9. Plačilne olajšave.

SREČKE državne razredne loterije se dobe sedaj tudi v Štajerski hranilnici in posojilnici v Mariboru, Slomškov trg 6. Sodrugi, tam jih kupujte!

V stranskih ulicah ceneješe kupujete, nego v prometnih. Kupujte v trgovini Ljudske tiskarne, Slomškov trg 6, da se o tem prepričate.

Knjige Cankarjeve družbe se dotiskavajo in vežejo. Takoj naj pošlje vsak poverjenik blok in obračun. Nato se bodo začele knjige razpošiljati.

Na čem boleha socialno zavarovanje?

Beograjska »Politika« je dne 26. avgusta t. l. priobčila članek pod gornjim naslovom, v katerem pisec, s. Milorad Belič, opozarja na najvažnejše nedostatke v našem socialnem zavarovanju. Radi njegove aktualnosti ponatiskujemo članek v celoti. Razmere so pri ljubljanskem okrožnem uradu iste. Ni pa kriv tega uradniški aparat, temveč sistem:

»Znano je, da s socialnim zavarovanjem danes niso zadovoljni ne delavci in ne delodajalci. Delodajalci so v prvi vrsti nezadovoljni radi tega, ker smatrajo, da je dolžnost plačevanja enega dela prispevkov za zavarovanje njihovih delavcev, za nje izredno breme, s katerim se še vedno ne morejo sprijazniti. Posebno malim delodajalcem in obrtnikom so ti prispevki neprijetna kost v grlu, ker dostikrat ne samo svoj zaslužek, temveč tudi celo svojo eksistenco prikazuje odvisno od onih zneskov, ki jih odtegujejo od delavcev za njih zavarovanje.

Radi tega so delodajalci v naši državi že od vsega začetka zavzeli neprijetno stališče napram ustanovam socialnega zavarovanja, okrožnim uradom, katerih delo so v povpovd, kjer se jim je le nudila prilika za to neumorno in z vsi silo sabotirali. To svojo zavestno in preračunano sabotažo so delodajalci vršili na dva načina: prvič s tem, da niso plačevali ne samo onega dela zavarovalnih prispevkov, ki bi jih morali plačati kot njih zakoniti zavarovalni delež, temveč zelo često niso plačali niti onega dela, ki se ga odtegnili od delavskih plač; drugič pa na ta način, da so zlorabljali svoj vpliv v ustanovah delavskega zavarovanja, v okrožnih uradih, za izvajanje antisocialne in antidelavske politike s ciljem, da socialno zavarovanje, odnosno ustanove zavarovanja, v oči delavcev samih kompromitirajo. To negativno stališče delodajalcev napram socialnemu zavarovanju je kajpada rodilo rezultate, ki so istotako bili negativni.

Poleg tega je današnje delavsko zavarovanje trpelo tudi napake, da takoj spočetka, ko se je zakon za zavarovanje uvedel, ni isti zajel vseh panog zavarovanja: za bolezen, za nezgode, za starost in onemoglost itd. Zakon je sicer predvideval vse te panoge zavarovanja, izvajati se je pa začelo samo zavarovanje zoper bolezen in nezgode, medtem ko se je zavarovanje zoper starost in onemoglost odložilo za pozneje, ko si bo ideja zavarovanja popolnoma osvojila duhove in ko si bo takorekoč stekla »pravico državljanstva«. Izgovori, s katerimi je bilo spočetka odklonjeno popolno delavsko zavarovanje, so bili do neke meje močnejše opravičeni, ali se je pozneje v praksi pokazalo, da se je radi nepopolnega zavarovanja bilo treba boriti z velikimi težavami. Ta okolnost je bila v neštevilnih slučajih vzrok, da oni delavci, ki so radi starosti ali onemoglosti postali trajno nesposobni za delo in ki so, dokler so bili še delazmožni, celo vrsto let redno plačevali svoje zavarovalne prispevke, niso mogli dobiti nikake podpore od ustanove zavarovanja, od okrožnega urada. In če se je kateremu izmed njih tudi dala kaka podpora, kar je bilo zelo redko, se je to zgodilo zopet v škodo zavarovalne panoge za slučaj začasnega obolevanja in nezgode, kar je značilno oskoderjanje zavarovancev. Radi tega je bila našemu delavstvu velika tolažba, da se je v načrt za novi zakon o socialnem zavarovanju vneslo tudi zavarovanje za slučaj ostarelosti in onemoglosti pri delu, s čemur bi se izpolnila velika vrzel v dosedanjem zavarovalnem zakonu. A tudi proti temu načrtu so delodajalci brezobzirno nastopili.

Ali ono, kar naše delavstvo najbolj razburja, kadar je govora o socialnem zavarovanju in kar je največji vzrok njegovega današnjega nezadovoljstva z zavarovanjem, to je ono, danes skoz in skoz birokratski način poslovanja v zavarovalnih ustanovah, ki so zadnji čas popolnoma pod vplivom delodajalcev in delodajalskih združenj, katerih eksponenti se danes nahajajo na vodilnih mestih posameznih okrožnih uradov. Od vseh strani, iz cele države, se slišijo pritožbe in protesti delavcev proti postopanju organov okrožnih uradov. Gotovo je med temi mnogostevilnimi pritožbami in protesti tudi takih, ki so neosnovani in neupravičeni in ki se gotovo ne morejo jemati v obzir. Jasno je, da ne more nihče napeči celému svetu dovolj potic, pa niti okrožni uradi, ali je zopet jasno, da so mnoge pritožbe in protesti osnovani in upravičeni in da se s temi mora računati.

Kdor zasleduje delavski tisk, ima prilično dovolj, da se seznanji s številnimi, značilnimi in konkretnimi slučajmi nevestnega in protizakonitega postopanja posameznih okrož-

nih uradov za zavarovanje delavcev napram svojim zavarovancem, ki jih ta tisk beleži. Tako se samo iz podatkov razsodišča delavskega zavarovanja pri okrožnem uradu v Beogradu lahko vidi, da je ono v ne celih štirih letih reševalo 554 pritožb zavarovancev v raznih slučajih, v katerih so zavarovanci smatrali, da so jim prikrajšane ali popolnoma ukinjene s strani urada njihove zavarovalne pravice. Od tega števila je razsodišče delavskega zavarovanja in kasacijsko sodišče našlo, da je 369 pritožb bilo upravičenih in na zakonu osnovanih. Na podlagi teh pritožb je beograjski okrožni urad bil obsojen, da mora svojim zavarovancem nadoknaditi prikrajšane datjave, kar znaša v omenjenih slučajih nad sto tisoč dinarjev. (Zanimivo bi bilo zvedeti, koliko pritožb in s kakimi rezultati je moralo rešiti delavsko zavarovalno razsodišče pri okrožnem uradu v Ljubljani. Op. ur.) Iz tega se najbolje vidi, kakšni odnosi vladajo med okrožnimi uradi in njihovimi člani, ki so v veliki meri prisiljeni, da svoje članske pravice uveljavljajo potom sodišč, kar je zdraveno zanje z velikimi mukami in neprijetnostmi. Pri tem pa je treba vpoštovati še to, da ni majhno število niti onih članov, katerim se je s strani okrožnih uradov zgodila krivica, a niso imeli možnosti ali niso hoteli, da se z njimi tožarijo.

Nimamo namena, da tukaj iznašamo številne konkretne slučaje nepravilnega postopanja beograjskega okrožnega urada napram svojim članom, s katerimi sicer razpolagamo v velikem številu. Dovolj naj bo, če omenimo samo najnovejše prakticiranje tega urada v pogledu nakazovanja zdravniških pomoči svojem zavarovanih članov.

Po tej najnovejši praksi, ki izvira najbrže iz kake »okrožnice« osrednjega urada ali od beograjskega komisarja okrožnega urada (ali so jo pa najbrže povzeli po ljubljanskem okrožnem uradu, kjer je ta praksa v navadi že več let, na veliko in trajno spodtiko nesrečnih prizadetih članov. Op. ur.), mora vsak član, ki zahteva zdravniško pomoč za kakega svojca in čeprav bi bila pomoč ne vem kako nujna, najprej dokazati, da je oseba, za katero zahteva pomoč, v resnici njegov svojec, član njegove družine, s katero živi v skupnem gospodinjstvu. Pa kako naj to dokaže? Z uradno prijavnico, ki jo je podpisal in potrdil delodajalec in ki zato tudi jamči in odgovarja za istinitost iste. S stanovansko prijavnico, ki je bila predložena policiji in jo je ista potrdila ali s kako drugo listino, iz katere je razvidno, da je oseba, za katero zavarovanec zahteva zdravniško pomoč, res njegova žena, hčerka, sinček, oče, mati ali kak drug sorodnik. Ne, vse to za urad ne velja. Morajo se do-prinesti dokazi, ki jih je urad s svojimi »nezmotljivimi okrožnicami« predpisal. In kako so ti dokazi? Prvič je treba priti v urad in zahtevati posebno tiskovino za to potrdilo. Nato se mora ta formular natančno v vseh rubrikah izpolniti. (Oni, ki za to nalogo ni zadosti pismen, in takih je med našim delavstvom večina, mora iti k advokatu in ga plačati, da mu tiskovino izpolni.) Potem je treba poiskati dva občana, katere se podpiseta na formular kot prič, iti s tako opremljeno tiskovino k občinskemu predstojniku ali njegovemu namestniku, in ko si plačal predpisano takso, dobiš na to potrdilo še občinski žig in podpis. Samo na ta način je pri beograjskem okrožnem uradu močnejše dokazati, da je nekomu rodni oče zares oče in mati zares mati. Šele po vsej tej proceduri se pošlje članu zdravnik v hišo, ali se sprejme svojca v uradovi ordinaciji. Ker dosega takega potrdila ni tako lahko in traja v najboljšem slučaju en do dva dni, je pri tej proceduri skoro nemočnejše dobiti za svojca zdravnika v hišo. Zlasti je pa izključena vsaka nujna in hitra pomoč.

Ta primer, kakor tudi vse ostalo, kar smo tu navedli, nam jasno kaže, da je nekaj gnilega in nezdravega v ustanovah delavskega zavarovanja, kar je treba čimprej ozdraviti.

Po našem skromnem mnenju bi bil najučinkovitejši lek: da se izčisti birokratizem iz te delavske ustanove, ki naj se zamenja z bolj zdravim socialnim in bolj človeškim upravljanjem. To pa se bo moglo doseči samo potem enakopravne kontrole in sodelovanja delavcev in delodajalcev, ki so v enaki meri zainteresirani na delovanju te naše važne socialno-politične institucije.

Zbirajte za tiskovni sklad!

Trbovlje.

Nad našo dolino leži težka mora. Delavstvo s strahom pričakuje zimo, ker si ne more nabaviti potrebne obleke in obuvala. Kamor prideš, ne slišiš drugega kakor: kriza kriza in zopet kriza. Kriza mori danes ves delovni razred, na eni strani se znižujejo plače, na drugi strani zvišujejo cene življenskih potrebščin. Kam to pelje. Sedaj se rudarjem zopet dele velike obljube. Razni gospodje hodijo med nas in nas pomilujejo. Najbrž tiči za tem grmom kak drug zajec. Saj se še spominjamo preteklih časov, ko so nam sipali cele koše obljub. Nas le veseli, da vsi tako natančno vedo, kaj nam manjka. V teh resnih časih je nujno potrebno, da si vsi skupaj zapomnimo eno, da bomo samo takrat prišli do naše poštene eksistence, kadar si bomo isto sami izvojevali, pečene piške ne lete z neba in na obljube se človek, najmanj pa rudar, ne more zanesti. Usmiljenje je lepa fraza in tarnanje ne pomaga nič. Za ene je glavno merilo dobiček, merilo naših pravic pa je moč strokovne organizacije. Naša pot je ravno začrtana, brez kompromisov se bomo samostojno bojevali za naš obstoj in napredek.

Razpust »Prijatelja Prirode«. V četrtek, dne 22. t. m., je bilo oblastveno ustavljeno delovanje tukajšnje podružnice »Prijatelj Prirode« in arhiv zapečaten. Za upravnika imovine je imenovan predsednik Slov. planinskega društva g. Beg. Društvo je razpustila banska uprava dravske banovine v Ljubljani z odlokom II/2, No. 23/6910 z dne 21. oktobra 1931.

Toliko v vednost bivšemu članstvu »Prijatelja Prirode« in ostalim prijateljem društva.

Fala.

Redukcija delavcev v elektrarni. Dne 15. t. m. je falska elektrarna zopet odpustila 12 delavcev, med njimi mnogo družinskih očetov. S to redukcijo je hudo prizadetih več delavskih družin, ker se nahajajo tik pred zimo in ni nobenega izgleda, da bi odpuščeni delavci zamogli dobiti v zimskem času kje drugje zaposlenje. Današnje delavske plače zadoščajo komaj za najpotrebnejšo hrano, ki je mnogokrat zelo slaba ter je popolnoma izključeno, da bi si mogel delavec prihraniti kakšno rezervno za slučaj brezposelnosti. Zato je to postopanje elektrarne Fale tembolj značilno, ker v zimskem času odpušča delavce, ko o kakšni gospodarski krizi ne more biti govora, kar vedo odjemalci toka menda najbolje. V času gospodarske krize bi bilo pač pričakovati, da bi tudi ta inozemska družba nekoliko bolj uvidevno postopala z domačimi delavci in če bi se tudi pri tem morala za malenkost omejiti na visokih dohodkih, ki jih že skozi desetletja dobiva to podjetje. Delavci pa bi se tudi morali zavedati, da bodo uspešno branili svoje interese le, če bodo organizirani v močni delavski strokovni organizaciji.

Kulturni pregled.

Oče in sin pisatelja. V Pragi je te dni umrl nestor čeških pisateljev, Antal Stašek, rojen leta 1843. Spisal je več velikih do-

moljubnih romanov iz življenja Krkonošcev in čeških Šlezijcev. Bil je advokat in narodni poslanec. Tudi njegov sin je pod psevdonimom Ivan Albrecht pred 2 letoma zaslovel s svojim romanom »Ana«, opisujoč življenje zavedne proletarke.

»Snaga«. Deseta številka sarajevske »Snage« prinaša sledečo vsebino: Na prvem mestu je informacija o grupiranju delavskih sportnih klubov. To je zelo važno vprašanje za delavski sport, ki ne sme zaiti v sportni šovinizem in profesionalizem, temveč mora ostati organičen del proletarskega gibanja. Pomemben je članek o dunajski socialni zaščiti, ki kaže velike pridobitve dunajskega proletariata. Leposlovje zastopata del predvoda »Spominov iz detinjstva« Tolstove hčere Aleksandre in Tone Čufarjev »Ivan«. Razveseljivo je, da si je naš Čufar pridobil že skoro stalen kotiček v »Snagi«. »Ivan« je globoko pisana črtica iz bednega življenja. Med pesniki se odlikuje N. Radić s pesnitvijo: »Radnički život«, dočim so ostale pesmi sentimentalne in ne povedo nič novega. V kulturnem in sportnem pregledu najdemo veliko zanimivih prikazov iz sodobnega kulturnega življenja. Poleg Čufarjeve slike je v reviji tudi nekaj posnetkov »Prijatelj Prirode«, karikature »Hajdukovi« nogometarjev in dve Rubensovi sliki. »Snago« pričočamo.

Razno.

Kako dela madžarski grof dolgove. Grof F. Zichy — slavno ime, Zichy so igrali še pred nedolгим velikim vlogo v državi in na bivšem dvoru — se je udeležil motorne tekme na Gaisbergu in se je nato mudil v Salzburgu, kjer je zapravil 10.000 Din, nato je prišel na Dunaj ter se nastanil v nekem prvovrstnem hotelu, kjer si je od vratarja izposodil 163 šilingov ter obljubil, da jih bo v kratkem vrnil. Toda obljube ni držal, marveč se je preselil v drug hotel. Vratar ga je nato terjal, toda denarja ni dobil, nakar je pustolovskega grofa ovadil sodniji, ker je bil uverjen, da »Zlahtni« grofič ni imel namena, denarja vrniti. Pri zaslišanju je tajil in izjavil, da prejme mesečno od svojih staršev 500 pengö kot žepni denar in da poseduje na Madžarskem velika posestva, da pa trenutno ne more dobiti denarja. Grof pa je bil že tudi z druge strani ovaden, ker je zastavil svoj potni list za 100

šilingov, pa jih tudi ni vrnil. K sodni razpravi ni prišel in sodišče je sklenilo akt odstopiti deželnemu sodišču, ker gre za zločin sleparije.

Meje organiziranega človeštva. Premer tiste »krogle« okoli zemlje, kjer opazujemo še »življenje«, je razmeroma jako majhen. Življenje nad nami se neha že v višavi, ki jo je dosegel profesor Piccard na svojem dvigu v »stratosfero«. Pod zemljo pa živijo živali le še nekaj metrov globoko v jamah, ki si jih same izkopljejo, in tudi v globinah morja življenje preneha, čim globlje je morje. Deset tisoč metrov globoko v morju so znaki življenja že silno redki — ta globočina pa je prav majhna v primeri s premerom cele zemeljske oble. Pa tudi v ozki coni okoli naše zemlje, kjer je življenje še možno, je življenje mogoče le pod posebnimi pogoji. Za človeka na primer pomeni telesna toplota 42.6 stopinj Celzija že smrt, ker se beljakovina v telesu pri tej vročini zgosti; poznamo pa rastline, ki »žive« še pri 92 stopinjah Celzija. Suho seme nekaterih rastlin prenese tudi še 120 stopinj vročine, raznih bacilov pa še pri 130 stopinjah ni konec. Pa tudi mraz znatno omejuje življenje. Banane zmrznejo že pri 2.18 stopinj mraza, oljke pri 4 stopinjah, vijolice pri 9 stopinjah, bršlin pa pri 2 stopinjah. Tudi preveč slana voda uničuje življenje: v »Mrtvem morju« v Palestini ni življenja niti ob njegovih bregovih.

Meh za smeh.

Pred sodiščem.

— Zakaj niste oddali denarnice takoj, čim ste jo našli? Saj ste bili samo nekaj korakov oddaljeni od policijske stražnice.
— Ker sem jo našel pozno zvečer, sem jo hotel oddati drugo jutro.
— In zakaj tega niste storili?
— Ni bilo mogoče — bila je prazna.

Ministroy delokrog.

— Ali bi mogla govoriti z gospodom poljedelskim ministrom?
— Zelo je zaposlen. Kaj bi pa radi?
— Pelagonije imam na oknih, pa ne cveto.

MALA NAZNANILA.

Vsi letni naročniki dobe **zastoj**
14 karatno originalno ameriškansko
zlato nalivno pero
ali pa **Kürschnerjev ročni leksikon**,
(900 strani, 32 tabel) ali eno **prvovrstno**
radijsko cev.
Zahtevajte takoj brezplačno na ogled »Radio
welt«. Naroča se Administration der »Radio-
welt« Wien I, Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša
obširne radioprograme, interesantne slike in ima
lepo urejene poučne tehnične članke.

Šolske torbice, aktovke, kovčeki,
preobleke za kovčke, damske tor-
bice, denarnice, pasovi itd. Istotako
tudi poceni popravila v novo otvor-
jeni torbarni

JOSIP KARLO,
MARIBOR, Kopališka ulica štev. 2
(Scherbaumov paviljon).

Vsako mora čitati
Fr. Žgečev knjigo
o spolni vzgoji

Stane 8 Din in se dobi
v vseh knjigarnah. ---

Pristopajte k zadrugi
„DELAVSKI DOM“
r. z. z. o. z. v Mariboru.

Pristopnina znaša 5 Din, delež 125 Din.
Vsak delavec, delavka naj smatra za svojo
dolžnost, da bo član te delavske zadruge.

Za jesen in zimo

Velika izbira **trikotaže, klo-
bukov, čevljev, copat itd.**
po solidnih cenah pri

JAKOB LAH, Maribor, Glavni trg 2

STAVBENA, KONZUMNA IN GOSTILNISKA
ZADRUGA

„DELAVSKI DOM“

V TRBOVLJAH r. z. z. o. z.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po čistih
7% od dne vloge do dne dviga. Ima 3 prodajalne,
2 v Trbovljah, 1 v Senovem pri Rajhenburgu. —
Član te zadruge lahko postane vsak, ki vplača delež
in vpisnino, delež znaša 50 Din, vpisnina 2-50 Din.

NAČELSTVO.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon štev. 2324.

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici
v Mariboru, Rotovski trg štev. 6.

Posojila dajemo po
u g o d n i h p o g o j i h !

Vloge obrestujemo po 6 1/2 %
proti trimesečni odpovedi.